

Tisdagen den 7 april

Kl. 15.00

*Om ökad förädling av
den norrbottniska bas-
industrins produkter*

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 30 mars.

2 § Svar på interpellation 1986/87:206 om ökad förädling av den norrbottniska basindustrins produkter

Anf. 1 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Sten-Ove Sundström har frågat mig dels om jag är beredd att vidta åtgärder för att få till stånd en ökad förädling av basindustriernas produkter, dels vilka åtgärder jag tänker vidta för att utvecklingsföretag av den typ som Plannja representerar ges nödvändiga utvecklingsresurser.

Som Sten-Ove Sundström framhåller i sin interpellation svarar de statliga basindustrierna i Norrbotten för en dominerande del av industrisysselsättningen i länet. Dessa industrier är känsliga för svängningar i konjunkturen, valutakurser och internationella förhållanden i övrigt som bolagen har svårt att påverka. Det är därför angeläget att basindustrierna kompletteras med andra företag och andra sysselsättningstillfällen för att Norrbotten skall kunna erhålla en mera differentierad arbetsmarknad. Jag delar därför Sten-Ove Sundströms syn på behovet av ny sysselsättning i Norrbotten.

Stora insatser har under de senaste åren gjorts för att allmänt stärka konkurrenskraften i Norrbottens näringsliv. Samordnade satsningar med bl. a. regional- och arbetsmarknadspolitiska medel har medverkat till att nya verksamheter etablerats och utvecklats. Vid sidan av de särskilda satsningarna i länet har även det ordinarie regionalpolitiska stödet till länet ökat under senare år.

Nya verksamheter och företag har utvecklats och etablerats. Det gäller framtidsinriktade och högteknologiska verksamheter, t. ex. inom rymd- och dataområdet, men också inom andra verksamhetsgrenar.

De statliga såväl som de privata företagen har ett ansvar för att minska de negativa konsekvenserna vid sysselsättningsminskningar. Ett bra sätt att göra detta är att kombinera neddragningen med satsningar på de områden inom företaget som har utvecklingsmöjligheter. De statliga företagen i Norrbotten är i flera fall inne i en aktiv fas av långsiktplanering och omstrukturering. Detta gäller SSAB, LKAB och ASSI. Det är viktigt att

satsningar på ny teknik, nya produkter och nya marknader sker med stor kraft i företagen. Ökad uppmärksamhet måste ägnas åt att få avsättning för produkterna, och marknadsinvesteringar är därför viktiga. Plannja är ett exempel på denna offensiva linje.

Det regionalpolitiska stödsystemet skall kunna användas för de ändamål som Sten-Ove Sundström efterlyser. Några särskilda medel till Plannja utöver vad som kan beviljas inom ramen för detta system är jag inte beredd att förorda. Jag har emellertid anledning att räkna med att den expansion som Plannja har möjlighet att genomföra under krav på lönsamhet inte skall behöva begränsas på grund av brist på kapital. Jag är lika angelägen som Sten-Ove Sundström om att Plannja får möjlighet att expandera.

Anf. 2 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret på interpellationen. Det är lätt att instämma i många av de synpunkter som statsrådet lämnar i det här svaret, bl. a. på grund av att industriministerns synpunkter är allmänt hållna, t. ex. att företagen har ett ansvar vid sysselsättningsminskningar och att det är bra att man i samband med neddragningar förbättrar utvecklingsmöjligheterna.

Det stora problemet är emellertid att basindustrierna underlåter att satsa på förädling och nya produkter, med något undantag, vilket jag har nämnt i min interpellation.

Under den gångna tioårsperioden har tusentals arbetstillfällen försvunnit från basindustrierna vid strukturomvandlingar utan att ansvariga företagsledningar har satsat speciellt mycket på nya aktiviteter. Ett undantag är emellertid Plannja. Dess bättre har regeringen försökt motverka dessa negativa effekter genom satsningar på nya verksamheter såsom data och rymd. Det är vi naturligtvis väldigt tacksamma för. Men i takt med att dessa nya aktiviteter ger några hundratals jobb tappar basindustrierna tusentals. Det beror till stor del på att företagsledningarna i basindustrierna inte är intresserade av att ta några nya grepp, skapa nya produkter och få nya marknader. Det uttalande som LKAB:s koncernchef nyligen gjorde i en norsk tidning om att företaget kan tvingas lägga ner om 5–10 år är symboliskt för många personer i chefsställning i basindustrierna i ländet, dvs. att man har oförmåga att se möjligheterna att starta andra verksamheter vid sidan av de traditionella. Det är trögiskt, i synnerhet när det gäller LKAB som ju har goda ekonomiska förutsättningar. Här måste naturligtvis ägarintressena driva på utvecklingen. Om gruv- och stålorterna skall överleva måste många nya verksamheter till.

Jag hade faktiskt hoppats att industriministern i svaret på ett kraftfullare sätt skulle ha markerat ägarintressenas vilja att driva på utvecklingen. Men det är inte för sent. Hur ser statsrådet på denna möjlighet?

Låt mig när det gäller den del av interpellationssvaret som avser Plannja ansluta mig till industriministerns synpunkter, att företagets expansion inte skall behöva begränsas på grund av kapitalbrist. Tyvärr finns det alltför få dotterföretag som har utvecklats ur basföretaget på det positiva sätt som Plannja gjort. Plannja tillhör de positiva undantagen.

Anf. 3 PAUL LESTANDER (vpk):

Herr talman! Även jag vill tacka industriministern för det svar han lämnat på Sten-Ove Sundströms interpellation. Tyvärr är svaret ganska allmänt. Industriministern ger uttryck för en allmänt positiv hållning till insatser i Norrbottens län men preciserar inte sina tankegångar i riktning mot någon aktionsplan för en förädling vid de statliga företagen i länet.

Det har gång på gång framförts olika konstruktiva förslag till utvecklingsinsatser i dessa företag, också här i riksdagen. Jag utgår från att industriministern kommer ihåg förslagen, men jag skall ändå upprepa en del av dem: Gruvorna i malmfälten ger ju inte bara järnmalm. Apatit och sällsynta jordartsmetaller ingår också i malminnehållet. Gruvfacken och vpk har länge drivit frågan om uppbyggnad av handelsgödselproduktion i Norrbotten, baserad på apatiten och andra råvaror som finns i länet.

SSAB-Luleåverken betyder väldigt mycket för vårt län. Vpk har i de motioner som vi väckt i anledning av propositionen om SSAB presenterat några förslag hur vi vill utveckla denna anläggning. Debatten om den propositionen kommer ju att föras här i kammaren i morgon. Vi får då anledning att utveckla synsätten när det gäller SSAB i Luleå.

Statens industriverk har presenterat flera rapporter om möjligheter och förutsättningar för vidareförädling vid sågverken. Det har också vid flera såganläggningar i Norrbotten påbörjats satsningar mot en mera kundanpassad produktion av snickeritorkade ämnen och komponenter för träbearbetande industrier. Brännbergssågen i Boden, som ägs av domänverket, har kommit i gång mycket bra med denna inriktning på sin verksamhet. ASSI har också en komponentfabrik inom Kalix kommun.

Trots denna lovande utveckling är det ostridigt att ASSI i förhållande till sin totala sågvolym hittills satsat alltför litet på vidareförädling. Det kan bero på koncernledningen eller ägaren. Formellt styr ju styrelsen företaget. Reellt kan ägaren naturligtvis ta olika initiativ. Det intressanta när det gäller Statsföretag och dess vidareförädling blir ju följande: Vilka initiativ har industriministern tagit, och hur är nuläget?

Mot den bakgrunden vill jag ställa följande frågor till industriministern: Har industriministern tillsatt någon utredare eller utredningsgrupp för att utvärdera den utveckling som nu sker inom Mefos i Norrbotten beträffande framställning av processgas? Om så är fallet, bedömer industriministern att de framstegen kan leda fram till en produktion av ammoniak vid SSAB-Luleåverken? Har industriministern för avsikt att ta något initiativ för att förmå ASSI att mer målinriktat och i större omfattning gå över till högförädling av huvudparten av sågproduktionen i Norrbotten? Har industriministern tagit något initiativ för att LKAB skall inleda en verksamhet för att ta till vara de sällsynta jordartsmetallerna ur järnmalmerna från malmfälten? Förs några diskussioner med LKAB:s styrelse om en ökning av pelletsframställningen?

Anf. 4 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag skulle vilja uppehålla mig något vid de satsningar på Norrbotten som den socialdemokratiska regeringen har gjort. När vi diskuterar Norrbotten är det mycket väsentligt att inte fastna vid basindustrierna, hur viktiga de än är.

Det har varit en målmedveten linje i den socialdemokratiska regionalpolitiken och industripolitiken i Norrbotten att bredda näringslivsstrukturen. Det egentligen viktigaste och bästa som har hänt Norrbotten under senare år är att det har gjorts försök och insatser och även nåtts framgångar just på detta område. Om man inte har den utgångspunkten menar jag att man kommer fel när man diskuterar Norrbotten.

Stora insatser har gjorts för att stärka konkurrenskraften i länets näringsliv. Vid sidan av de särskilda satsningar som har gjorts sedan 1982 har vi inriktat stödet på nya näringar. Vi har mycket kraftfullt ökat de regionalpolitiska utvecklingsinsatserna från i runt tal 50 milj. kr. till över 70 milj. kr. per år för Norrbottens egen verksamhet. Sedan 1982 och fram till februari i år har lokaliseringsstöd lämnats till drygt 190 företag i Norrbotten med över 500 milj. kr. i bidrag och över 120 milj. kr. i lån. Denna verksamhet har lett till 1 700 nya jobb i Norrbotten.

Vi brukar alltid numera jämföra insatserna i de olika regionerna med den berömda bilfabriken i Uddevalla. Det får industriministern höra ständigt från alla regioner i landet, inkl. Norrbotten. Men det har faktiskt blivit 1 700 nya jobb i Norrbotten sedan vi tillträdde 1982, och det är mer än vad den berömda bilfabriken i Uddevalla skall ge 1988.

Dessutom har vi lämnat sysselsättningsstöd på nästan 100 milj. kr. till företag i länet som har ökat sin personal – också det med i runda tal 1 700 personer.

Jag är medveten om att dessa siffror delvis överlappar varandra, men de visar ändå tydligt att det regionalpolitiska stödet haft god effekt i Norrbotten.

Vidare är Norrbotten som enda län i landet prioriterat genom att vi har en nedsättning av socialavgifterna där. Det innebär att företagen i Norrbotten får flera hundra miljoner kronor per år i minskade kostnader. Just detta har stärkt konkurrenskraften hos företagen och gett bättre förutsättningar för en ökad produktion och sysselsättning inom det norrbottniska näringslivet. Man har stärkts avsevärt till följd av dessa insatser.

Jag skulle kunna nämna åtskilliga punkter på den negativa sidan, t. ex. nettoutflyttningen och den höga arbetslösheten, som ändå är lägre nu än den exempelvis var för ett par tre år sedan. Andelen personer i beredskapsarbeten och arbetsmarknadsutbildning har minskat mellan åren 1984 och 1986. Problemen är dock stora i Norrbotten, och omstruktureringarna är inte slut.

Sten-Ove Sundström, liksom Paul Lestander, uppehöll sig enbart vid de statliga företagen. Jag är på det klara med att dessa företag har en mycket stor betydelse i Norrbotten. Ingen som bor i Norrbotten och inte heller de som arbetar med industri- och regionalpolitik kan tänka sig Norrbotten utan de statliga företagen. Men när vi diskuterar industriprojekt och regionalpolitiska projekt får vi inte bortse från att verksamheten måste vara lönsam. Annars har den ingen chans att möta framtiden. Endast med lönsamma etableringar kan man åstadkomma trygghet och fortsatt arbete för de

anställda. Bara om man gör insatser som så att säga har framtiden för sig kan man tala om framgångsrika insatser. I vårt land har vi för många exempel på regionalpolitiska insatser som så att säga varade en sommar och inte mycket mer. Det är farlig politik för landsdelarna och för människorna, om man fortsätter på den vägen. Därför måste också varje vidareförädlingsprojekt prövas med hänsyn till lönsamhetskalkyler. Annars kan man inte få en stabil grund för näringslivet. Denna erfarenhet har jag inte bara från Sverige, utan även, och inte minst, från mina resor förra hösten i olika delar av Europa, även i Östeuropa. Också planekonomierna i Östeuropa inser nu mer och mer att man måste ha lönsamma projekt för att det skall bli stabilitet i näringslivsstrukturen.

I både Sten-Ove Sundströms och Paul Lestanders inlägg saknade jag några ord om att även det privata näringslivet har ett ansvar. När jag diskuterar med borgerliga politiker smyger de alltid undan att även det privata näringslivet har ett ansvar. Bara staten ställs till ansvar för utvecklingen i Norrbotten. Jag menar att det privata näringslivet inte har visat framfötterna i Norrbotten. Det privata näringslivet har inte tagit något ansvar. Jag hoppas att både Sten-Ove Sundström och Paul Lestander kan vara överens med mig om att det privata näringslivet, utifrån våra värderingar, på något sätt borde kunna upptäcka att det har ett ansvar för vår nordligaste region.

Anf. 5 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Man kan ju bara instämma i vad industriministern sade om de nya satsningarna under senare år. Det gäller förbättringen av transportstödet liksom många andra viktiga beslut som fattats – bl. a. i det här huset – för att stärka konkurrenskraften i Norrbottens näringsliv. Nedsättningen av socialavgifter exempelvis har betytt oerhört mycket för utvecklingen i vårt nordligaste län.

Sedan är det ju, som industriministern sade, alldeles riktigt att arbetslösheten är lägre nu än tidigare, men vi skall komma ihåg att arbetslösheten ändå är den i särklass högsta i landet. Man kan alltid fundera över varför vi norrbottningar talar så litet om det privata näringslivets ansvar för utvecklingen i Norrbotten. Detta beror helt enkelt på vår erfarenhet. Vi vet att storföretagen i landet, t. ex. Volvo, inte har något intresse av att etablera sig i länet, trots alla försök att få dem att etablera sig på olika sätt. Vi vet att de stora företagen i det här landet har svikit Norrbotten när det gäller etablering och utveckling. Detta är också en av anledningarna till att det finns så pass mycket statlig företagsamhet i länet. Vi är naturligtvis intresserade av att få de privata storföretagen att känna ett ansvar även för utvecklingen i Norrbotten. Tyvärr har det hittills inte funnits något intresse, vilket är en av anledningarna till att vi koncentrerar våra krav på den typ av företag som vi vet har utvecklingsmöjligheter och som redan är etablerade där uppe.

För mig är det självklart att projekten måste vara lönsamma. Detta är naturligtvis en förutsättning för en utveckling av näringslivet, för ny produktion och nya verksamheter.

När det gäller ett företag som LKAB har det inte skett speciellt mycket under alla de år som företaget har funnits till. Detsamma gäller SSAB och ASSI. Man har strukturerat i olika omgångar, personalen har blivit mindre

och mindre inom företagen, men företagen har inte fått till stånd någon vidareutveckling och vidareförädling av produkter. Det finns många exempel på detta.

Man tycker att det borde finnas ett ansvar inom företagen för att leva vidare i någon form samt börja arbeta sig bort från traditionella tunga verksamheter och försöka förädla på ett helt annat sätt. Jag tror fortfarande att ägarna till de statliga företagen måste ta ett stort ansvar och driva på den utvecklingen. LKAB saknar inte pengar, men saknar en företagsledning som är intresserad av att börja ge sig ut på den långa och mödosamma vägen att försöka få fram flera projekt och större produktion. Det är ett ansvar som detta företag har i malmfälten.

Anf. 6 PAUL LESTANDER (vpk):

Herr talman! Det är klart att all kapitalistisk produktions drivkraft är vinsten. Jag pratar inte nu utifrån termer om ansvar. Industriministern, jag och Sten-Ove Sundström vet alla att för att ett stort börsnoterat företag skall etablera nya verksamheter i Norrbotten krävs det att företaget har en mycket god vinstbild framför sig.

Det finns företag – t. ex. Saab-Scania – som har produktionsenheter i Luleå som har gått bra under åren. Cellulosakoncernen har fabriker i Pitcå. Det finns olika börsnoterade företag som har verksamheter i Norrbotten. Men bilden i stort är den jag skissade till att börja med.

Jag tycker inte att vi skall prata bort de statliga företagens utveckling. När det gäller de sågverksindustrier jag tog upp är det så att statens industriverk i flera rapporter har pekat på möjligheten att utveckla verksamheten för att skapa flera jobb – att det finns marknad för hela produktionen, och det hela skulle kunna göras lönsamt. Jag vet att Thage Peterson under sin tid i opposition ofta tog upp dessa rapporter och häcklade borgarna för deras oförmåga att ta itu med denna verksamhet.

Nu menar jag inte med detta att industriministern saknar förmåga. Däremot har det väl inte blivit av att ta de nödvändiga initiativen. Hoppet är ju det sista som överger en. Man går ideligen och tänker att droppen urholkar stenen, så till sist förstår Thage Peterson att han måste ta lämpliga initiativ.

Det var en mycket skicklig manöver att vända frågan till vad som har hänt inom de privata företagen. Vi är överens om bedömningen att det har blivit vissa positiva resultat, men vi är inte överens om bedömningen att detta får dölja att det behövs kraftfulla och riktade insatser mot de statliga företagen samt att man skall utveckla vidareförädlingen.

Jag ställde ett antal mycket konkreta frågor i mitt första inlägg. Det vore trevligt om industriministern ville kommentera någon av frågeställningarna.

Anf. 7 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Ja, vi är i grunden överens om att basindustrierna i ökad grad måste övergå till vidareförädlade produkter. Det råder inga delade meningar om att detta är helt nödvändigt – framtiden ligger där.

Men det måste vara en övergång till produkter och projekt som har framtiden för sig när det gäller lönsamheten, och det tror jag inte att någon styrelse i de statliga basindustrierna har försummat att gå igenom i de olika

förslag som har utarbetats. Jag har inte detaljstuderat förslag efter förslag, men jag känner väl till att styrelserna har studerat olika produkter, och nästan genomgående har produkterna fallit just på lönsamheten. Jag menar att det i längden är en dålig industripolitik och en dålig regionalpolitik att satsa på lokaliseringsprojekt och produkter som inte är lönsamma, utan där man kanske efter något eller ett par år får göra neddragningar eller nedläggningar.

I dessa dagar diskuteras ju SSAB-ledningens riktlinjer för en strukturplan. Den är i mycket hög grad också en investeringsplan. Från SSAB-ledningen föreligger ett förslag om att investera för 1 miljard kronor, och det är ingen liten investering i basindustrin. 400 av dessa miljoner faller på Luleå, men merparten, en halv miljard, just på Domnarvet i Dalarna, och där är det fråga om en vidareförädlingssatsning. Detta sker just för att anpassa basindustrierna till områden där vi kan tillverka produkter som vi med framgång kan sälja världen över.

Det måste vara en utgångspunkt för de stora statliga basindustrierna, men också för de privata och kooperativa basindustrierna, att satsa på produkter som går att avyttra på marknaden. Vi kan ju inte gärna tillverka produkter som vi lagerför hur länge som helst eller tillverka saker och ting som det inte finns några kunder till. Detta samband kan vi aldrig fjärma oss ifrån.

Det jag vill ha sagt med detta är att jag delar er uppfattning att de statliga basindustrierna måste anstränga sig till ökad vidareförädling, liksom jag utgår från att också den basindustri som ligger i privata eller kooperativa händer har samma marschväg, nämligen att övergå från vanlig standardproduktion till en finare vidareförädlingsproduktion.

När det gäller skogsindustrin, i synnerhet på pappers- och massasidan, har vi en mycket hög investeringstakt i vårt land. Vi har också nått väldigt goda resultat, som har gjort oss konkurrenskraftiga på det området. Vissa inslag i LKAB har också visat att vi har varit framgångsrika – jag tänker på pellets – i satsningen på kvalitetsprodukter, eftersom vi har kunnat få marknader.

Det är alltså litet orättvist att säga att de statliga basindustrierna i Norrbotten inte skulle ha gjort några satsningar på vidareförädling. Jag har här nämnt ett par exempel, som visar att de statliga basindustrierna har gjort sådana satsningar.

Sedan vet jag inte riktigt vad Paul Lestander menar med att industriministern inte har tagit några initiativ när det gäller Norrbotten. Jag måste med kraft tillbakavisa detta och hänvisa till de program för Norrbotten som jag personligen har lett utarbetandet av. Jag undrar var Norrbotten hade stått i dag om den borgerliga politiken hade fått fortsätta.

Jag reste ganska mycket i Norrbotten åren 1980 och 1981 och fann i by efter by och i kommun efter kommun dysterhet och brist på framtidstro. Så utarbetade vi på grundval av arbetarrörelsens plan Norrbottenpropositionen, som ledde till en satsning på Norrbotten med 4 miljarder kronor och en breddning av näringslivet. Då måste man nästan vara litet illasinnad – och det vill jag inte beskylla Paul Lestander för att i grund och botten vara – då man säger att industriministern inte har tagit några initiativ beträffande Norrbotten.

Paul Lestander, jag har inte haft många regeringssammanträden under

min tid som industriminister där vi inte har haft något ärende just om Norrbotten, i fråga om företagsstöd eller insatser för att utveckla Norrbotten. Nog måste väl Paul Lestander ändå se skillnaden mellan den situation som råder uppe i Norrbotten i dag och den som rådde före 1982? Jag var nyss i Norrbotten och träffade representanter för samtliga Norrbottenkommuner och även för handelskammaren, och jag upplevde att det finns mycken optimism och framtidstro i det länet – äntligen.

Men jag hävdar – jag upprepar det alltså återigen – att det privata näringslivet och det privata kapitalet inte har tagit något ansvar för Norrbotten. Det har inte varit möjligt, trots stora ansträngningar, att få det privata näringslivet att etablera sig i Norrbotten.

Jag förstår om de borgerliga ledamöterna från Norrbotten är tysta när det gäller att kritisera det privata kapitalet. Men jag är litet förvånad över att just Paul Lestander är lika tyst.

Anf. 8 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! I grunden är vi överens om vikten av att de statliga basföretagen i större utsträckning vidareförädlar sina produkter. Självfallet måste det ske på företagsekonomiska villkor. I botten måste ju finnas en lönsamhet. Annars kommer, naturligtvis, nya verksamheter inte att överleva på sikt.

Förädling är emellertid ett ganska vitt begrepp. Det är klart att de satsningar som görs på t. ex. svenskt stål – jag tänker då på SSAB – måste vara sådana att man klarar konkurrensen när det gäller stålämnen i Luleå även i fortsättningen. Men om man ser litet grand tillbaka på de senaste tio årens strukturering, kan man notera att SSAB:s Luleåenhet, som tidigare varit ett stålföretag med ganska hög förädlingsgrad och som haft produkter på byggområdet, fartygsområdet och andra områden, nu inte har samma förädlingsgrad. Snart tillverkar man enbart stålämnen. Detta är alltså väldigt allvarligt.

Det finns dock ett undantag i detta sammanhang, och det är Plannja, som jag tidigare har angett. Plannja skiljer sig litet grand från mängden. Företaget visar nämligen att det är möjligt för statliga företag att via dotterbolag eller på annat sätt skapa en vidareförädling, som markant skiljer sig från den traditionella produktionen. Det här borde ha varit möjligt även för LKAB, som ju har rätt mycket pengar men som inte investerar dem på ett sådant sätt att man kan se framtiden an. I stället talar ansvariga chefer om att man på lång sikt kan behöva lägga ned företaget, och det är allvarligt.

Jag tycker att industriministern i framtiden borde bevaka detta område på ett alldeles speciellt sätt, eftersom beroendet av de statliga företagen i Norrbotten är så väldigt markant.

Låt mig avslutningsvis bara säga att jag i detta sammanhang skiljer mig väldigt från Paul Lestander. Jag tänker då på det sätt på vilket han redovisade möjligheterna till en vidareförädling i malmfälten. Paul Lestander har ju här framfört kravet på produktion av handelsgödsel i malmfälten, och det kravet har han även framfört vid åtskilliga tillfällen tidigare. Men nu är det ju bara så, att det finns andra i hans parti som menar att just förbrukningen av handelsgödsel skall begränsas. Det gäller alltså att så att

säga stå på fast mark i detta sammanhang. Här skiljer jag mig, som sagt, från Paul Lestander. Jag menar att det skall finnas en lönsamhet i botten och att det också skall finnas förutsättningar för den produktion som krävs.

Anf. 9 PAUL LESTANDER (vpk):

Herr talman! Det är möjligt att avståndet till industriministern är alltför stort för att det jag har sagt skall nå fram. Det är ju några meter mellan våra bänkar. Jag måste därför idka litet högläsning. Så här sade jag i mitt huvudanförande: "Brännbergssågen i Boden, som ägs av domänverket, har kommit i gång mycket bra med denna inriktning på sin verksamhet. ASSI har också en komponentfabrik inom Kalix kommun.

Trots denna lovande utveckling är det ostridigt att ASSI i förhållande till sin totala sågvolym hittills satsat alltför litet på vidareförädling. Det kan bero på koncernledningen eller på ägaren. Formellt styr ju styrelsen företaget. Reellt kan ägaren naturligtvis ta olika initiativ. Det intressanta när det gäller Statsföretag och dess vidareförädling blir då följande: Vilka initiativ har industriministern tagit och hur är nuläget?"

Det här måste väl ändå förstås på det sättet att jag inte sade att industriministern ingenting har gjort för Norrbotten – så uttryckte jag mig faktiskt inte.

Sten-Ove Sundström gjorde ett inpass om handelsgödseltillverkning i Norrbotten, men den frågan har aldrig någonsin drivits från utgångspunkten att det bara gällde användning i Sverige. Däremot har frågan om behovet av en sådan tillverkning i Norrbotten drivits. Det råder inte något motsatsförhållande därvidlag.

Det sades att vpk inte kritiserar de privata företagen. Det är ju vi som i riksdagen står för förslagen om nationaliseringar. Det är vi som pratar om att bryta storfinansens makt, om att utveckla de statliga företagen efter människornas behov. Är inte det en kritik av det privata kapitalet? Våra förslag ligger i regel på den nivån att de innebär krav på ökad folkmakt, ökad styrning och ökad produktion i stället för spekulation. I det ligger en kritik av privatkapitalet. Eftersom vi är överens om att kapitalism innebär att drivkraften i all produktion är vinsten, borde vi också veta att kritiken i sig kan vara berättigad och nödvändig, men det viktiga är att lägga fram förslag som innebär förändringar.

Anf. 10 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Jag hade inte tänkt gå upp i denna debatt, men när industriministern ville skylla den hopplöshet som under en följd av år fanns i Norrbotten på de borgerliga regeringarna, tyckte jag att det gick för långt.

Jag vill gå tillbaka till frågan om det privata näringslivet. Utvecklingen i Norrbotten har av tradition onekligen varit sådan att de statliga företag som det gått bra för aldrig har investerat i Norrbotten i proportion till vinsten. Det finns alltså en helt annan tradition i Norrbotten än i landet i övrigt, och då är det inte så konstigt att folk har litat till de statliga verksamheterna och att de privata företagen inte har tagit för sig.

Talet om att det skulle vara de borgerliga regeringarna som bär ansvaret för att vi i Norrbotten miste vår tilltro till en utveckling i länet är en oriktig

historieskrivning. Det var nämligen under den socialdemokratiska tiden som den mest intensiva flyttlasspolitiken drevs, då familjer splittrades och då norrbottningarna tappade litet av geisten.

Till detta vill jag lägga att i stort sett samtliga kommuner i Norrbotten alltid haft en socialdemokratisk majoritet. Socialdemokraterna hade under en följd av år möjligheter att påverka den utveckling som alla kunde se framför sig och som så småningom skulle gå mot en negativ trend. Men socialdemokraterna gjorde inte särskilt mycket under den tiden. De satsade på Stålverk 80, som visade sig vara en total felsatsning, som de borgerliga regeringarna var tvungna att ta över.

Det var faktiskt de borgerliga partierna som hade visionära tankar för Norrbotten, även om de inte var tillräckliga. Det var en borgerlig regering som först kom med förslaget om sänkta sociala avgifter. Dessutom kom Norrbottenpaketet, då norrbottningarna själva tillfrågades vad man egentligen skulle satsa på för att bistå Norrbotten. Det gällde 1 miljard kronor, som var mycket då.

Dessutom kom Norrbottendelegationen, som på olika sätt har följts upp. Det var också en ny tanke, och norrbottningarna själva fick vara med för att söka nya arbetsområden. När man ser på Norrbottendelegationen och utvecklingen i Tornedalen finner man att det var ett trendbrott då människor i Norrbotten började inse att de själva måste jobba och hitta egna möjligheter att utveckla Norrbotten med utgångspunkt i dess förutsättningar.

Dessutom var det under den borgerliga regeringen som högskolan fick ett stort lyft. Det var inte den borgerliga regeringen som genomförde den, men man kan väl tillstå att högskolan i Norrbotten har varit en enorm tillgång för Norrbotten de senaste åren. Den borgerliga regeringen höjde emellertid basanslagen för forskning och utveckling på ett helt markant sätt, medan de socialdemokratiska höjningarna, vid de tillfällen de har gett extra resurser, ofta har gått till så att man har gett några miljoner extra samtidigt som man har sänkt basanslagen. Det har gjort att det i slutändan inte har blivit den ökning av högskolans forskningspengar som man egentligen hade önskat sig.

Om man slutligen ser på de senaste regionalpolitiska trenderna, som framgår av budgetpropositionen i år, finner man att det visserligen förekommer satsningar på Norrbotten. Men mycket av de pengarna är centralstyrda, medan vi i folkpartiet vill decentralisera motsvarande pengar för att människorna i regionen själva skall få bestämma vad pengarna skall användas till.

Anf. 11 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Det var enbart trevligt att Britta Bjelle gick upp i debatten, möjligen var det något djärvt.

Under den tid vi hade en borgerlig regering i landet hade Norrbotten det sämre på i stort sett alla områden. Man kan hämta uppgifter i statistisk årsbok eller i riksdagstrycket för att se hur situationen var i Norrbotten. Arbetslösheten var högre och antalet sysselsatta lägre. Nyföretagandet var sämre. Basindustrierna befann sig i kris och framtidstron var som bortblåst i Norrbotten. Jag reste långa perioder under åren 1979, 1980 och 1981 runt i

Norrbottnen, så jag vet vad jag talar om. Jag tror inte att norrbottningarna känner igen sig i Britta Bjelles historiebeteckning.

Detta var utgångspunkten när den nya regeringen tillträdde. Det vi måste åstadkomma var att återge norrbottningarna framtidstron. Vi måste visa att det gick att göra insatser, inte bara basindustriinsatser utan insatser också på högteknologins område, t. ex. data, elektronik, rymd och mycket mera, så att norrbottningarna så småningom såg resultatet. Programmet på fyra miljarder, lokaliseringsstödet som gett 1 700 nya jobb, rymdsatsningarna, småföretagsatsningarna, inte kom de från de borgerliga regeringarna. Sänkta socialavgifter för att stärka småföretagen och företagandet i Norrbotten har varit linjen i den socialdemokratiska regionalpolitiken och industripolitiken för Norrbotten, dvs. att satsa även på sådant som har framtiden för sig, liksom att visa det övriga Sverige att man i Norrbotten kan göra mer än stålämnen, skogsprodukter och järnmalmprodukter. Man kan i Norrbotten lika bra som i södra Sverige åstadkomma högteknologiska produkter och starta nya verksamheter i framtidsbranscher. Genom att på detta sätt "lyfta" landskapet menar jag att vi har kommit en bit på väg. Jag underskattar inte Norrbottens problem, men jag tycker att vi, när vi beskriver problemen, också skall ta fram dessa insatser.

Jag vet inte vad det ligger för visionärt i den borgerliga politiken. Jag skulle vara mycket försiktig om jag vore i Britta Bjelles kläder att tala om visioner när jag beskriver den borgerliga Norrbottenpolitiken. Däremot noterade jag igen att jag ännu en gång i riksdagen i en debatt om Norrbotten har mött en borgerlig riksdagsledamot, som inte nämner det privata näringslivet och att det privata kapitalet har en ansvar för Norrbotten.

Herr talman! Jag är glad över Paul Lestanders förtydligande. Jag noterade att även han nu menar att jag och regeringen har tagit initiativ för att utveckla Norrbotten.

Andre vice talmannen anmälde att Sten-Ove Sundström och Paul Lestander anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 1986/87:207 om konsumentprisindex och reallöneutvecklingen

Anf. 12 Statsrådet **BENGT K. Å. JOHANSSON:**

Herr talman! Lars-Ove Hagberg har frågat mig dels om regeringen är beredd att ta initiativ till ett mer rättvisande konsumentprisindex (KPI) som kan avläsa prisutvecklingen för olika gruppers konsumtionsammansättning, dels vilka slutsatser regeringen drar av sin inflationsteori efter 1986 års utveckling där inflationsmålen överskreds trots mycket låga löneökningar.

Konsumentprisindex avser att mäta prisutvecklingen på hela den privata konsumtionen. Från tid till annan framförs önskemål om att utesluta vissa varor och tjänster eller att konstruera index, som bygger på en särskild

sammansättning av den privata konsumtionen. Om alla sådana önskemål tillgodosågs skulle vi snart ha en uppsjö av olika prisindex. Det skulle skapa stor förvirring om inflationens utveckling.

Konsumentprisindex gör inte anspråk på att mäta prisutvecklingen för alla olika grupper av konsumenter utan för en genomsnittlig konsument. Med tanke på det stora antal index som skulle kunna konstrueras och den oklarhet dessa skulle medföra är det olämpligt att börja införa olika kategoriprisindex. Regeringens åsikt är därför att det endast skall finnas ett officiellt mått på konsumentprisutvecklingen. Också med hänsyn till den betydelse som konsumentprisindex har i olika sammanhang är det väsentligt att det är entydigt vilket mått som skall användas.

Pris- och löneutvecklingen är ett centralt problem i den svenska ekonomin. Det är av yttersta vikt för den svenska ekonomin och för möjligheterna att uppnå full sysselsättning att pris- och löneutvecklingen i Sverige hålls på samma eller t. o. m. på en lägre nivå än i våra viktigaste konkurrentländer på världsmarknaden.

Mot denna bakgrund är det bekymmersamt att vi tvingas konstatera att löneökningarna under år 1986 varit högre än i våra konkurrentländer. Timplönerna i Sverige steg enligt nationalräkenskaperna med i genomsnitt 8,5 % 1986, medan de i OECD-området ökade med ca 4 %. Den högre svenska lönekostnadsutvecklingen bidrog till att prisökningarna i Sverige fortfarande ligger på en högre nivå än den som råder i våra viktigaste konkurrentländer och till att inflationen inte blev lägre än det pristak som sattes i avtalsförhandlingarna.

Jag vill i sammanhanget påpeka att år 1986 har varit det för löntagarna bästa året på mycket lång tid när det gäller reallönernas utveckling. En industriarbetare har under år 1986 fått en genomsnittlig timplöneökning på 7,5 % och därmed – även med hänsyn till hyreshöjningar och prisökningar på livsmedel – en betydande reallöneökning.

Anf. 13 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på mina frågor i interpellationen. Svaren är entydiga – på den första frågan är svaret nej, och när det gäller den andra drar man inga slutsatser.

Regeringen framtvängde ju löneökningstaket på 5 % i avtalsrörelsen 1986 och avtalsparterna satte ett prisökningstak på 3,2 %. Inflationen spräckte detta tak, om än knappt. Det visade sig att inflationen vad gäller livsmedel var dubbelt så hög. Men den slutliga siffran för inflationen låg för nära gränsen och det blev inga omförhandlingar om lönerna. Detta beslutades efter det att överläggningar ägt rum både parterna emellan och i kontakter med regeringen. Ett prisstopp infördes också.

Konsumentprisindex mäter konsumtionens genomsnittliga sammansättning, och då kommer de lågavlönade – om t. ex. livsmedel och boendekostnader ökar mycket – att bli missgynnade. Så har varit fallet under 1986, och detta är bakgrunden till mina frågor.

För att ett konsumentprisindex skall vara rättvist och spegla t. ex. de lågavlönades läge måste det skapas på ett sätt som ger klarhet och en entydig bild av utvecklingen för dessa grupper och kanske också för andra grupper.

Men i finansdepartementet tycker man kanske inte att det är så betydelsefullt hur dessa mätningar slår. Om man befinner sig på nationalräkenskapernas höjder, blir den enskilda människans eller den lågavlönades förhållanden inte särskilt utslagsgivande. Det är de grupper, vilkas konsumtion mest består av livsmedel, som missgynnas av den diskussion och de slutsatser som läggs till grund för ett konsumentprisindex.

Alla människor är som sagt inte Medelsvensson – knappt någon är det – men KPI har stor betydelse och spelar en stor roll i avtalsförhandlingarna, och då är det uppenbart att de lågavlönade missgynnas.

Av det skälet borde det ha blivit omförhandlingar. Det är helt klart. Jag kan av svaret bara konstatera att regeringen inte vill gå in och belysa dessa frågor. Jag har inte begärt att alla tänkbara förändringar av konsumentprisindex skall vidtas. Jag kan tänka mig att man på ett år försöker åstadkomma två effekter, nämligen dels för de lägre avlönade, dels för de högre avlönade. Detta kan ske mycket enkelt, så att det står klart i den allmänna debatten.

Men nu styrs ju avtalsrörelserna i hög grad av regeringen, både på den privata och på den offentliga sektorn. Finansministerns senaste uttalande bekräftar detta faktum. Den drivkraft som den tredje vägens politik har är ju en effektiv kapitalism. Därför skall vinsterna till för kapitalet betydelsefulla grupper gynnas. Utifrån detta intresse har regeringen under lång tid anammat SAF:s helt felaktiga inflationsteori, att det är löneökningarna som är drivkraften för inflationen. Av det skälet satte man också under de senaste avtalsförhandlingarna taket för inflationen till 5 %.

Som vpk ser det är det dags för regeringen att ompröva denna inflations-teori och kasta blickarna åt ett helt annat håll, nämligen på vinst- och spekulationsekonomin och på dess verkliga effekter, i stället för att ägna sig åt att i ett allmänt moraliserande tonläge anklaga företagen och uppmana dem att ta sitt ansvar. Vi vet att dessa grupper inte tar något annat ansvar än för aktieägarnas intressen och för den egna plånboken.

Jag förstår att statsrådet Johansson och regeringen är bekymrade över löneökningarnas storlek. Det vore naturligtvis klädsamt om regeringen var lika bekymrad över de lågavlönade arbetarnas ogynnsamma löneutveckling. Löneökningarna blev visserligen 8,5 % i genomsnitt, men detta skall avräknas 1987. Vad händer då? Man har med regeringens hjälp och med regeringen som pådrivare i avtalen fått in en straffavräkning, som kan komma att slå väldigt hårt under kommande år. Men man hävdar fortfarande att det är lönekostnadsutvecklingen som är drivkraften för inflationen.

Men hur är det egentligen? Är det inte så, statsrådet Johansson, att priserna under 80-talet har ökat mer än vad som betingas av kostnadsutvecklingen? Detta har resulterat i en jättelik vinstutveckling.

I dag kan vi läsa om börsens glädjeyra. Vi kan konstatera att det bl. a. är finansministerns markeringar i avtalsrörelsen och de friska pengarna från allemansfonderna som resulterat i en uppgång på 2 % och tio miljarder i nya spekulationsvärden. Borde inte denna karusell och detta system vara en bättre utgångspunkt för regeringen att angripa prisutvecklingen? Nog ställs det väl i denna karusell orimliga krav när det gäller prisökningar.

Till sist bara några ord om industriarbetarnas genomsnittliga timlöneökning på 7,5 % för 1986. Denna ökning skall jämföras med den genomsnittliga

inflationen för 1986 som var 4,2 %. Om man dessutom tar hänsyn till skatteeffekterna, blir det ungefär 5,5 à 6 % som för industriarbetarnas del skall jämföras med siffran 4,2 %. Tar man dessutom hänsyn till att tyngdpunkten i konsumtionen för dessa grupper ligger på livsmedel och boende, blir det kanske noll procent för många inom dessa grupper, dvs. en dålig reallöneutveckling för 1986 och kanske ingen alls för 1987.

Anf. 14 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Om Lars-Ove Hagberg har uppfattningen att lönekostnaderna inte spelar någon roll för prisstegringarna och inflationsförloppet, tror jag att han är alldeles ensam om den uppfattningen. Ingen facklig företrädare hävdar någonting sådant, och det har inte heller skett i de rapporter som kommit från den rörelsen och där man försökt att analysera vilka olika komponenter som medverkat till förändringar i kostnadsbilden.

Den ekonomiska politik vi för syftar till, Lars-Ove Hagberg, att så snabbt som möjligt ta oss tillbaka till en situation där vi både har balans i den svenska ekonomin och utrymme för reallöneförbättringar. 1980-talets tidigare år innebar för vanliga arbetare och tjänstemän en kraftig reallöneförsämring, därför att det gick dåligt för Sverige, och då gick det också dåligt för de svenska arbetarna och tjänstemännen. Vi kan nu se att vi har fått reallöneförbättringar de senaste åren, och vi har haft en betydande reallöneförbättring under 1986. Det är en följd av den ekonomiska politik vi har fört och att vi har lyckats så pass bra med den.

Det finns mycket man kan säga om det som Lars-Ove Hagberg tog upp. Helt plötsligt är t. ex. bensinpriset, som sjönk under 1986, inte alls intressant för vanliga arbetare och tjänstemän. Det tror jag att det är. Det är särskilt intressant för dem som har långa pendelavstånd och reser till sitt arbete. Den skatteeffekt som uppkommer genom att vi höjde schablonavdraget för 1986 har en mycket gynnsam inverkan, framför allt för de lågavlönade.

Anf. 15 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag har inte sagt att lönekostnaderna inte spelar någon som helst roll, statsrådet Johansson. Jag anklagar regeringen för att utse lönerna till drivkraft. Det är vad vi talar om. Det är klart att kostnader alltid spelar en roll, men det är inte klart vilken roll de skall spela.

Från vpk hävdar vi att regeringen i stort sett struntar i spekulationsekonomin och de vinster som görs på marknaden. I den tredje vägens politik, som statsrådet talar om, vilken skall skapa balans och utrymme för reallöneförbättringar, bryr man sig egentligen inte om detta. Den politiken skall ju gynna vinstutvecklingen. Den skall hålla kapitalet på gott humör. Man skall sänka marginalskatterna för att hålla dessa människor på gott humör och gynna kapitalet.

Det framgår ganska tydligt att en rejäl fördelningspolitik efter traditionellt arbetarrörelsemönster inte alls går ihop med den tredje vägens politik. Där råder en total avsaknad av fördelning.

Regeringen kan väl erkänna att man inte har gjort några nämnvärda ingrepp mot spekulationsekonomin. Det finns också ett samband mellan regeringens sätt att utse löneökningarna till den stora boven och t. ex.

börsens jubel. På börsen har man i sin tur förväntningar på företagen. Man har så höga förväntningar att de priser som skall sättas på produkterna och på tjänster i företagen tenderar att stiga, till förfång för alla de lågavlönade.

Visst är det intressant med bensinpriserna. Just därför tycker jag att det skulle vara bra med ett hederligt konsumentprisindex, åtminstone en gång per år, som kunde visa det egentliga utslaget. Regeringen driver nu på ett hårdhänt sätt en statlig inkomstpolitik och bestämmer därmed också nästan löneökningarnas storlek utifrån denna inflationsteori. Då borde ju konsumentprisindex kunna vara en vägledning i diskussionen för fackföreningsfolk och även för andra människor och hjälpa dem att se hur deras verklighet ser ut. Om man sett den verkligheten tror jag knappast att man i år hade kunnat låta bli att göra något åt de många lågavlönade som uppenbarligen drabbades 1986.

Anf. 16 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Det är riktigt att det inte hade varit möjligt att få i gång investeringarna i den svenska industrin om man inte fått bättre överskott och högre vinster. Det tror jag alla som har satt sig in i frågan erkänner. Det är också fackföreningsrörelsens uppfattning att det var nödvändigt. Vi har behövt en ökad kapitalbildning, och vi har därför måst hålla tillbaka konsumtionen. Men det intressanta, Lars-Ove Hagberg, är att detta också lett till en god sysselsättning och att vi nu kommit i gång med en reallöneförbättring som vi hoppas kan bli bestående under det kommande året. Vi har inte utsett lönerna till någon bov. Men det är viktigt att man inser relationerna mellan olika kostnadskomponenter. Nästan dagligen jagar vi företag som vi tycker har passat på att höja sina priser mer än vad kostnaderna har ökat. Dessa företag använder ett utrymme på marknaden till att driva upp prisnivån. Detta kan i sin tur ge upphov till krav på löneökningar som sedan driver på prisutvecklingen. Det gäller att stoppa denna pris- och lönespiral som riskerar att uppkomma i varje läge.

Det är en alldeles felaktig beskrivning, Lars-Ove Hagberg, att vi på något sätt skulle ha accepterat den s. k. spekulationsekonomin. Visst finns det spekulanter i ett samhälle som vårt, liksom i alla andra samhällen. Vi har emellertid vidtagit en rad fördelningspolitiska åtgärder för att bördorna skall bäras lika, annars skulle det här över huvud taget inte ha varit möjligt.

Låt mig säga till Lars-Ove Hagberg att, var en och en som sysslar med denna typ av bedömningar är medveten om att konsumentprisindex inte speglar förändringen av standard för varje familjegrupp, och att det slår olika på olika typer av konsumentgrupper. Det framgår omedelbart när man går igenom dessa komponenter. Det är dock inte detsamma, Lars-Ove Hagberg, som att vi skulle konstruera olika typer av index. Det kan Lars-Ove Hagberg roa sig med om han vill. Indexet slår olika för olika grupper beroende på hur konsumtionen är sammansatt.

Anf. 17 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag är inte stelbent och jag vill inte hålla fast vid något system som är otympligt. Frågeställningen handlar om att konsumentprisindex på något sätt skall spegla denna olikhet. Det kan inte vara helt omöjligt att göra det.

Detta har betydelse därför att regeringen har satt löneökningarna och inflationsbekämpningen i centrum för sin politik. Därmed får de fackliga organisationerna och arbetsmarknadens parter använda KPI som en viktig avstämningfaktor. Det är på sin plats att regeringen skulle göra denna komplettering eller ta initiativ till att göra detta på lämpligt sätt. Jag hoppas att statsrådet Johansson skulle ha både kompetens och förmåga att göra det.

När man debatterar med statsrådet Johansson får man raka svar och det blir inga politiska krusiduller. Han säger att här har vi satsat på vinsterna, och det skall vara så. Det är litet skillnad gentemot de socialdemokratiska politikerna på basnivå som försöker komma undan.

Vi kan då komma till nästa fråga. Hur skall den tredje vägens politik komma ur detta ekorrhjul? Jag vill fortfarande hävda att reallöneförbättringen inte är särskilt stor, trots 7,5 % till industriarbetarna år 1986. Dessutom har den kostat industriarbetarna enormt mycket i ökad effektivitet och prestanda av egen kraft, något som de skulle kunna ha mycket större utbyte av. Dessutom skall det avräknas 1987. Frågeställningen kring det ekorrhjul som man skulle kunna diskutera ganska länge är hur stora vinsterna egentligen skall vara för att man på något sätt skall kunna börja ta igen alla dessa förlorade år. Det är tydligen inte stopp på vinstutvecklingen i detta företag.

Jag anser, statsrådet Johansson, att regeringen har utsett lönerna till boven i sammanhanget därför att det slår mot de lönearbetande – deras liv, försörjningsförmåga och deras sätt att inte minst klassmässigt inta sin plats i samhället och kunna slåss för andra förhållanden. Man pressar tillbaka utvecklingen här.

Fördelningen mellan kapital och arbete har genomgående den effekten att den ena parten i klasskampen stärks i förhållande till den andra. När dessutom, som i detta fall, regeringen hjälper till kommer gruppen arbetare i vid mening i en sämre ställning i samhället. Jag anser därför att det är helt felaktigt att angripa lönerna i stället för vinsterna i detta sammanhang. Vi har naturligtvis olika uppfattningar härvidlag, men jag tycker ändå att det är ett steg framåt att diskutera hur ekorrhjulet verkar. Det kan kanske t. o. m. leda till att regeringen vänder om och börjar ägna litet större uppmärksamhet åt vinst- och spekulationsutvecklingen i samhället.

Anf. 18 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Vi har, Lars-Ove Hagberg, befunnit oss i ett ekorrhjul av stigande priser och stigande löner. Det bästa beviset för att det inte är särskilt meningsfullt med stora lönestegringar som inte baseras på en reell förbättring av ekonomin och en förbättring av produktiviteten i ekonomin är den utveckling som vi hade mellan åren 1979 och 1983. Vi fick stora reallöneförsvagningar, som gick ut över de svenska arbetarna och tjänstemännen. Det är det ekorrhjulet som vi är på väg att ta oss ur.

Jag tycker att man borde dra lärdom av detta. Alla fackliga organisationer har gjort den erfarenheten, Lars-Ove Hagberg, att det inte är stora nominella löneökningar som ger någon förbättring av standarden. Det är i stället genom en parallell minskning av lönekostnadsstegringarna och inflationen som man får ett realt utrymme som står sig. Det är på det sättet som vi kan ta tillbaka de förlorade åren.

Eftersom begränsad tid står till förfogande under en interpellationsdebatt, skulle jag vilja rekommendera Lars-Ove Hagberg att läsa den rapport om lönebildningen i 90-talets samhällsekonomi som en grupp av ekonomer från parterna på arbetsmarknaden lagt fram. Där finns många avsnitt av intresse, också sådana som jag tror borde vara intressanta för Lars-Ove Hagberg.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellationerna 1986/87:199 och 205 om fördelningen av polispersonal mellan polismyndigheterna i landet

Anf. 19 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Britta Bjelle har frågat mig om regeringen avser att genomföra den omfördelning av tjänster som föreslås i rikspolisstyrelsens utredning.

Göte Jonsson har frågat mig om regeringen avser att förelägga riksdagen förslag beträffande omfördelningen av polismanstjänster.

Jag besvarar interpellationerna i ett sammanhang.

Jag har tidigare här i kammaren vid ett flertal tillfällen redovisat bakgrunden till det arbete som nu har slutförts av rikspolisstyrelsen rörande en översyn av polismansfördelningen.

Rikspolisstyrelsens förslag bereds för närvarande inom justitiedepartementet. Självfallet fäster vi stor vikt vid de synpunkter som förts fram från de myndigheter som berörs av förslaget. Det är emellertid ännu för tidigt för mig att redovisa någon inställning till styrelsens förslag. Av samma skäl kan jag inte i dag besvara frågan om formerna för ett beslut i frågan.

Anf. 20 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Jag har full förståelse för att en del av landets polisdistrikt, speciellt vissa polisdistrikt i storstäderna och deras omgivning, har knappa personella resurser i förhållande till behovet. Däremot är jag tveksam till om man enbart på statistik kan göra så stora omfördelningar som utredningen föreslår. Statistik är både bra och nödvändigt som planeringsunderlag, men måste alltid kompletteras med en titt på verkligheten.

Som jag redan nämnt i min interpellation är Norrbotten ett udda län ur många synpunkter, och polisens arbetsuppgifter i Norrbotten är på många sätt sådana att det är svårt att i siffror visa på arbetsbördan.

I utredningen uppges att s.k. mjukdata tagits med i beräkningen. Emellertid finns inte någon klar redovisning för varje län av vad som beaktas, och därför är det oklart i vilken utsträckning så verkligen skett.

*Om fördelningen av
polispersonal mellan
polismyndigheterna i
landet*

I Norrbottens län har vissa av de s. k. mjukdatafaktorer som nämnts en alldeles särskild tyngd. Ett par sådana faktorer som jag särskilt vill peka på är tillgången till extra polisassistenter och aspiranter, geografisk struktur samt totalförsvarsaspekten.

De extra polisassistenterna och polisaspiranterna ingår inte i utredningen. I Norrbotten är antalet extra polisassistenter och polisaspiranter för närvarande 47, fördelat på länets samtliga polisdistrikt. Efter hand söker och får dessa polismän en tablåtjänst. Eftersom Norrbotten inte bedöms tilldelas någon av de 150 polisaspiranter som anställs årligen, kommer inom några år denna personalresurs att helt ha försvunnit. Härigenom kommer länets polismyndigheter att få vidkännas ytterligare personalminskningar utöver de i utredningen föreslagna 54 polismanstjänsterna.

Vidare säger man i utredningen att förekomsten av lokalvaktområden och stationeringar i vissa fall utgör en splittring av en myndighets resurser. Det antagandet är säkert riktigt, men just i Norrbotten är det tveksamt om man kan föra den diskussionen. Norrbottens geografiska struktur gör att lokalvaktområden och stationeringar utanför centralvaktområden måste finnas. Avståndet mellan centralvaktområden och lokalvaktområden är, med ett par undantag, mellan 7 och 18 mil. För att man skall kunna ge befolkningen i dessa stora områden ett minimum av polisiär service kan inte polisstationerna lämnas obemannade.

Den kontakt som etableras mellan de utstationerade polismännen och människorna i området är också en tillgång, inte minst med tanke på polisens roll i totalförsvaret. Norrbotten är ett viktigt uppmarsch- och mobiliseringsområde, och polisen har en viktig del i försvar och gränsövervakning. Detta går inte heller att redovisa i statistik.

I tio år har polisorganisationen utretts på ett intensivt sätt. Detta har lett till den s. k. polisreformen. Den 1 november 1985 genomfördes sista steget i denna reform, och den beslutade uppläggningsen håller man nu på att genomföra på lokal nivå. När de slutgiltiga förutsättningarna gavs hösten 1985, uttalade justitieministern att det nu skulle vara slututrett för polisväsendet och att förutsättningarna då var givna för det fortsatta arbetet.

Den nu hastigt beslutade och på kort tid genomförda nya utredningen kommer således innan anpassningen till polisreformen har hunnit ske. Dessutom kan ifrågasättas om den snabbutredning som gjorts är tillräckligt gedigen för att kunna ligga till grund för omfördelning av tjänster.

Som jag tidigare nämnde ifrågasätts inte att vissa polisdistrikt i landet har en svår situation.

Det finns då anledning att peka på utvecklingen när det gäller antagningen till polisaspiranter. Antalet polisaspiranter har minskat från 800 budgetåret 1979/80 till 150 innevarande budgetår. Detta har inte inneburit någon förändring vad gäller antalet tjänster, men det har medfört att tillgången på personal därutöver kraftigt har minskat. Rent faktiskt innebär det också att antalet poliser på gator och torg blir mindre, eftersom polisen under utbildningen har en del av denna upplagd som praktiska moment, vari bl. a. ingår patrullering.

Vi i folkpartiet anser att en del problem skulle lösas genom större antagning av aspiranter, och vi har föreslagit en ökning av antalet aspiranter

till 460 från budgetåret 1987/88. Detta är ett avsevärt bättre förslag än att i dag lösa en del problem genom att försämla förhållandena för något så när väl fungerande distrikt.

Jag vill sluta med att fråga justitieministern varför man inte utökar antalet aspiranter.

Anf. 21 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Men jag är inte särskilt nöjd.

Det var den 22 maj i fjol, tror jag, som regeringen gav rikspolisstyrelsen i uppdrag att undersöka möjligheterna till denna omfördelning. Jag tycker att det är viktigt att slå fast att initiativet kommer från justitiedepartementet. Här kan man nämligen få den uppfattningen att det är rikspolisstyrelsen som helt plötsligt har dragit i gång den här karusellen. Men det är alltså inte så, utan det är från justitiedepartementet som initiativet kommer – en begäran till rikspolisstyrelsen att 348 tjänster skall flyttas om.

Rikspolisstyrelsen säger nu ifrån i sitt yttrande. Jag skall citera några rader, där man beskriver det här problemet:

”Ett genomförande av omfördelningsplanen skulle enligt styrelsens uppfattning endast lösa de mest akuta problemen vid de polismyndigheter som föreslås få tillskott av tjänster, medan det vid de myndigheter som skulle få avstå från tjänster skulle innebära en så kraftig sänkning av servicenivån att det av befolkningen i dessa polisdistrikt torde betraktas som oacceptabelt. Styrelsens uppfattning styrks av länsstyrelsernas remissvar.”

Jag tycker att detta är ganska klara verba. Jag vill understryka att vi från moderat sida också har krävt att antalet polismän i utbildning måste öka till den nivå som rikspolisstyrelsen har begärt för att man skall kunna komma till rätta med dessa problem.

Det är helt orimligt, som jag ser det, att fortsätta diskutera dessa frågor och att inte få besked från justitiedepartementet hur man tänker hantera frågan som sådan.

Jag vill som exempel nämna Eksjö i Jönköpings län som förlorar 8 polismän – det är ett komplicerat polisdistrikt. Borås förlorar 22 polismän på grund av denna omfördelning. Det är alldeles uppenbart att rikspolisstyrelsen har rätt i sina antaganden, nämligen att detta skulle uppfattas som mycket allvarligt av människorna på de orter som drabbas av en försämlad bevakning.

Jag tycker att det nu är dags för justitieministern att tala om hur han ser på situationen totalt sett i landet, eftersom denna fråga berör hela landet. Anser statsrådet att de distrikt från vilka man skall ta bort polismän har för låg brottslighet, att denna brottslighet är acceptabel och att uppklaringsprocenten är acceptabel? Justitieministern måste ju ha denna uppfattning om förslaget blir verklighet. Det innebär i sin tur att statsmakterna i princip accepterar en så hög brottsnivå och en så låg uppklaringsprocent som man har i dessa distrikt.

Detta är ju en viktig fråga rent principiellt som gäller synen på rättssäkerhet, på brott och straff och på uppklaringsprocenten totalt sett.

Min första fråga är: Anser justitieministern att man kan utgå från att det råder ett normalförhållande i dessa distrikt?

*Om fördelningen av
polispersonal mellan
polismyndigheterna i
landet*

Min andra fråga är: Håller man redan indirekt på att genomföra detta förslag?

Jag har i dag fått reda på att man i Jönköpings län hade räknat med att för nästa år få två tjänster via rekryteringskåren – en tjänst förlagd till Eksjö och en tjänst förlagd till Värnamo. Men nu har man fått besked om att dessa tjänster i stället hamnar på andra platser i landet. Då finns det anledning att fråga: Tänker man indirekt genomföra denna omfördelning, och skall man ta denna utredning som utgångspunkt för fördelning av tjänster inom ramen för de knappa resurser som nuvarande utbildning ger? Detta är också viktigt att få besked om.

Till sist: Jag tycker att denna fråga berör hela landet. Då är det också angeläget att Sveriges riksdag får debattera den. Och på den punkten borde väl justitieministern ändå kunna ge ett besked. Om ni i departementet anser att den begärda utredningen skall ligga till grund för en omfördelning, är det då inte rimligt att riksdagen får ta ställning till denna omfördelning, just utifrån vad Britta Bjelle sade? Vi har för inte länge sedan fattat beslut om hur polisorganisationen skall se ut i landet. Då har vi också haft en bemanningsplan som grund för detta beslut utan att vi har lagt fast bemanningsplanen i riksdagen. Men kommer vi att få ta ställning till denna viktiga fråga?

Anf. 22 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Jag vill bara erinra om att fördelningen av polismanstjänster i landet mellan distrikten ligger fast enligt en mall som har sitt ursprung i den kommunala polisorganisation som förstatligades 1965. Även tillskottet av polistjänster sedan dess – vi har fått rätt många polistjänster sedan 1965, en ökning med över 40 % – har fördelats efter denna mall. Det vore, herr talman, orimligt, för att inte säga oansvarigt, att underlåta att pröva om denna fördelningsmall svarar mot dagens förhållanden och behov. Det har dock hänt ett och annat på dessa drygt 20 år.

En undersökning har gjorts av rikspolisstyrelsen. I departementet bedöms nu denna undersökning, och då beaktas naturligtvis alla de synpunkter som lagts på utredningen bl. a. vid remissbehandlingen. Vidare övervägs i departementet vilka slutsatser som skall dras av utredningen – det är delvis politiska slutsatser. Jag kan till Göte Jonsson säga att några slutsatser ännu inte dragits, varför jag inte vill lämna något svar på era frågor; och inte heller skall lämna några svar. Ett minimikrav, när slutsatser dras, är självfallet att i varje fall tillskotten av polistjänsterna i år och i framtiden – i år är det aktuellt är skjuta till 110 tjänster – fördelas mellan polisdistrikten enligt ett mönster, som är bättre anpassat till dagens förhållanden än den mall som vi använt nu över 20 år. Britta Bjelle och Göte Jonsson anser tydligen att vi för tid och evighet skall dela resurserna mellan polisdistrikten efter exakt den mall som uppstod ur den kommunala polisorganisationen 1965.

Sedan tar ni upp frågan om antalet aspiranter till polishögskolan. Det är i och för sig en intressant fråga, för det är ju avgörande för hur många poliser vi får ute på fältet. Den frågan bedömer vi i varje budgetproposition. Jag tänker återkomma till den bedömningen i nästa budgetproposition. När det gäller den plan som nu föreligger från regeringen sida och de förslag som framförts från bl. a. moderaterna och folkpartiet är det fråga om en skillnad under en

treårsperiod på 550 antagningar och därmed 550 poliser. Det är klart att det är 550 poliser, men i förhållande till det totala antalet poliser i Sverige i dag, över 17 000, är det ändå en ganska marginell fråga, där vi har olika uppfattningar. Men jag upprepar: Vi får återkomma till frågan och diskutera den på ett lugnt och sakligt sätt i anslutning till nästa budgetproposition.

Anf. 23 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Justitieministern säger att jag ifrågasätter om man inte borde fördela resurserna i tid och evighet enligt en för 20 år sedan uppsatt mall. Det anser jag naturligtvis inte. Men ett av sätten att göra nya omfördelningar är att ta in fler aspiranter. Om man skall göra en omfördelning av tjänster, vore det rimligt att man gjorde det samtidigt som man bedömde huruvida det behövs fler aspiranter i stället för att göra det efteråt, för aspiranter är ju en personalresurs.

Justitieministern säger att det är en marginell fråga, om vi vill öka antalet aspiranter med 300–400. Det tycker jag inte alls är marginellt. Det är egentligen fråga om väldigt stora resurser. Om det vore marginellt, förstår jag inte varför man inte gjort det långt tidigare. För oss i Norrbotten, som är en av utgångspunkterna för min fråga i dag, är 54 tjänster inte någonting marginellt. Det har oerhört stor betydelse för varje polisdistrikt om man förlorar en eller två tjänster. Jag tycker att det är en underlig inställning att inte ha förståelse för att varje polistjänst på lokal nivå har betydelse.

Jag läser i justitieministerns interpellationssvar:

”Jag har tidigare här i kammaren vid ett flertal tillfällen redovisat bakgrunden till det arbete som nu har slutförts av rikspolisstyrelsen rörande en översyn av polismansfördelningen.”

Innan jag tog upp den här frågan försökte jag leta reda på vilka frågor kring detta som hade tagits upp förut. Jag hittade då att Birgitta Hambræus i januari hade framställt en interpellation kring detta. Det fanns också en fråga från Göteborg som var ganska generell. Jag vet inte om detta är det flertal tillfällen som justitieministern menar eller om jag har gått miste om något – det är möjligt att jag har gjort det.

Under alla omständigheter fick Birgitta Hambræus sitt svar i januari, och min uppfattning var att justitieministern nu i april skulle veta hur han ville göra med den här utredningen.

Anf. 24 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Det är inte antalet svar som är det intressanta utan innehållet i svaren. Hade vi fått litet mer innehåll i svaren tidigare hade vi inte behövt upprepa frågorna. Med det svar som vi har fått i dag är det också risk för att vi tvingas upprepa dem igen.

För riksdagen är detta en vital fråga: Vem skall fatta beslut beträffande en så omfattande förändring av polisresurserna ute i landet?

Fram förstatligandet år 1965 och fram till nu har man inte levt i någon statisk rekryteringsbild ute i distrikten. Vi har i polisberedningen diskuterat de här frågorna, och där kom vi fram till att inom ramen för de resurser som vi har finns det ingen anledning att göra ändringar i resursfördelningen mellan distrikten. Det är utifrån den beredningen som riksdagen sedan har fattat

*Om fördelningen av
polispersonal mellan
polismyndigheterna i
landet*

beslut. Är det då underligt att begära att riksdagen skall få fatta beslut också utifrån den här utredningen, som dessutom inte är parlamentariskt förankrad utan snarare kommit som ett hugskott från justitiedepartementet?

Här finns viktiga principiella frågeställningar beträffande den totala resursbilden inom polisen. Justitieministern säger att 500 tjänster är en bagatell. Men varför skall man då flytta på 385 tjänster om 500 tjänster är en bagatell? Då är ju 385 tjänster ännu mer bagatellartat! Det resonemanget stämmer inte.

Den intressanta frågan är ändå: Om man tar polismän från vissa distrikt, måste man inom departementet ha den uppfattningen att situationen där är tillfredsställande och acceptabel, att brottsutvecklingen är acceptabel, att upplärningsprocenten är acceptabel och att man därför kan ta tjänster från de distrikten. På så sätt slår man fast en rikslikare när det gäller politisk acceptans för vilken brottsnivå som vi skall ligga på i landet. Det är den viktiga principfrågan, och rikspolisstyrelsen har sagt att det inte går att göra på detta sätt, eftersom vi då kommer att få en oacceptabel utveckling.

Därför ställer jag återigen frågan: Anser justitieministern och justitiedepartementet att situationen är tillfredsställande i de distrikt som man skall ta tjänster ifrån?

Anf. 25 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Göte Jonsson får gärna fråga mig flera gånger, men han får naturligtvis inget svar beträffande vad jag tänker göra förrän jag har bestämt mig. Huruvida regeringen skall gå till riksdagen med detta eller inte har att göra med vilket förslag regeringen kommer fram till.

Jag tycker det är onödigt att Göte Jonsson säger att jag har påstått att 500 poliser är en bagatell. Tvärtom: Jag sade att 500 poliser är 500 poliser. Men detta är i förhållande till det totala antalet poliser i landet ett marginellt antal.

Jag är förvånad över att Göte Jonsson och andra som vill ha 550 poliser till inte vill veta hur de tjänsterna skall fördelas utan vill fortsätta att fördela dem enligt 1965 års mall. Det är väl ändå rimligt att ta reda på hur arbetet fördelar sig mellan de olika polisdistrikten i dag och vilka polisdistrikt som har det största behovet av t. ex. de ytterligare 550 poliser som ni själva vill ha.

Anf. 26 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Det är självklart att de nya tjänster som vi anser skall tillföras polisen skall fördelas med hänsyn till behovssituationen ute i landet. Jag hävdar att 1965 års statistiska mall inte finns. Även fram till nu har man ju prövat utökningen med hänsyn till behovet i de skilda distrikten.

Justitiedepartementet tar ju nu poliser från vissa distrikt och flyttar dem till andra distrikt i stället för att, som vi förordar, öka antalet poliser. Bl. a. vi i moderata samlingspartiet menar att brottsutvecklingen totalt sett i landet är oacceptabel. Precis som rikspolisstyrelsen har sagt klarar vi inte problemet genom att omfördela tjänster mellan polisdistrikt. Vi måste öka utbildningskvoten och se till att i princip hela landets polisresurser förstärks. Detta är ju den stora skillnaden mellan vårt och departementets synsätt. Jag menar alltså att departementet gör ett indirekt erkännande när det flyttar polismän från vissa distrikt och säger att dessa distrikt inte heller i framtiden skall få någon

utökning. Detta måste ju innebära, herr justitieminister, att ni i justitiedepartementet menar att det i de ifrågavarande distrikten finns en acceptabel brottsnivå och upplärningsprocent. Då har man, enligt min mening, lagt fast en politisk acceptans för en nivå som enligt min och mitt partis uppfattning är för hög. Vi måste öka antalet polistjänster totalt och inte spela schack med de tjänster som vi har och inom ramen för otillräckliga resurser.

Anf. 27 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Polisen ute i landet har ju byggt upp sin verksamhet på basis av ett visst antal polistjänster. Trots dagens fördelning – och jag är inte kapabel att avgöra om den är ålderdomlig eller inte – kan inget distrikt sägas vara exemplariskt i den meningen att det kan konstateras en positiv trend när det gäller brottsligheten. Personal finns inte närvarande i sådan utsträckning att brott verkligen förhindras. När det begärs nya tjänster sker ju också prövningen med utgångspunkt i de lokala enheternas beskrivning av situationen, varvid det görs en jämförelse med statistiken. Samma förfarings-sätt används ju på många andra områden, eftersom det är de som bor i distriktet i fråga som kan beskriva hur just deras situation ser ut. Det förefaller mycket konstigt att tro att man kan fördela tjänster rättvist med stöd av bara statistik. Naturligtvis måste man lyssna på de människor ute i landet som kan beskriva situationen.

Att det behövs fler poliser ute i landet tycker jag att brottsutvecklingen visar. Jag kan inte förstå talet om att man nu skall omfördela tjänster. Varför skall man göra detta – om det nu är regeringens avsikt – för att påföljande år pröva, om det behövs aspiranter. Det vore väl lämpligt att börja med att anta aspiranter i större utsträckning och sedan se om man behöver omfördela tjänster.

Anf. 28 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Göte Jonsson frågade mig om brottsligheten ligger på en acceptabel nivå i vissa polisdistrikt. Jag vägrar tala i sådana termer. För mig är ingen brottsnivå acceptabel. Under den här 25-årsperioden har inte resurserna fördelats efter det faktiska behovet. I stort sett har fördelningen skett i överensstämmelse med 1965 års fördelning. I stort sett har det skett på ett mekaniskt sätt i förhållande till den mallen.

För första gången har man gjort en analys av hur arbetsbördan fördelas mellan de olika polisdistrikten med hänsyn till invånarantalet. Jag är besviken över att varken Britta Bjelle eller Göte Jonsson vill erkänna behovet av denna analys. Naturligtvis kan man diskutera om analysen på alla punkter är korrekt eller riktig. En sådan diskussion välkomnar jag, men ett erkännande av att analysen behövdes hade också varit välkommen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om förpassningar

Anf. 29 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Göran Ericsson har – under påstående att svåra och känsliga förpassningsuppdrag i dag utförs med reguljärt flyg av ej utbildad eller ej tillräckligt utbildad personal – frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att maximal säkerhet skall upprätthållas vid sådana förpassningar.

Vidare har Göran Ericsson frågat mig om jag är beredd att medverka till att reglerna ändras så att det blir polispersonal som verkställer förpassningar.

Jag har uppfattat Göran Ericssons interpellation på det sättet att hans frågor gäller förpassningsresor till utlandet med personer som inte får stanna kvar i Sverige.

Inom kriminalvården har det i enlighet med ett beslut av riksdagen år 1964 byggts upp en organisation för transporter av frihetsberövade personer. Med hänsyn till önskemålet att avlasta polisen utför organisationen uppgifter även för polisens räkning som t. ex. förpassningsresor, något som också förutsattes i riksdagens beslut 1964. Den nuvarande verksamheten bedrivs alltsedan år 1966 som en försöksverksamhet.

Verksamheten har år 1984 granskats av riksdagens revisorer (förslag 1984/85:12). Enligt revisorerna förefaller det rimligt att den långa försöksperioden för kriminalvårdsverkets transportorganisation nu får ligga till grund för en permanent lösning som omfattar även de utländska förpassningsresorna. Dessa bör, ansåg revisorerna, ombesörjas av kriminalvården. Om det behövs bevakning vid transporten skall enligt revisorernas rapport kriminalvården i normalfallet svara för denna. Polis skall finnas med vid förpassningsresan om en polismyndighet anser att det finns särskilda polisiära skäl till det. Beslut om detta bör enligt revisorerna fattas efter samråd med kriminalvårdsstyrelsen, då även de särskilda skälen för åtgärden anges.

Revisorerna underströk i sin rapport att det är angeläget att de transportförrare inom kriminalvården som skall anförtros uppgifter av detta slag uppfyller de rimliga krav som kan ställas på personalen för sådana utlandsuppdrag.

Med anledning av revisorernas rapport konstaterade justitieutskottet (JuU 1984/85:37) att frågor om transportverksamheten och därmed också förpassningsresorna till utlandet snart skulle aktualiseras för regeringen. Utskottet utgick också ifrån att resultatet av övervägandena i lämpligt sammanhang bekantgjordes för riksdagen. Riksdagen godtog utskottets uttalande.

Kriminalvårdsstyrelsen har i anslagsframställningen för budgetåret 1987/88 anmält att man beslutat genomföra vissa organisatoriska förändringar av transportverksamheten. Dessa går bl. a. ut på en ökad koncentration och planering av utlandstransporterna. Förslaget innebär att en av kriminalvårdens fyra transportcentraler i fortsättningen ansvarar för planeringen av utlandstransporterna. Kriminalvårdsstyrelsen föreslår att en speciell grupp utvalda vårdare genomgår utbildning anpassad för utlandstransporter. Omorganisationen av kriminalvårdens transportverksamhet har som målsättning att kunna ge en bättre, snabbare och effektivare service. Under förutsättning att kriminalvården får yrkade medel avseende ADB-stöd till

transportcentralerna torde enligt kriminalvårdsstyrelsen omorganisationen av transportorganisationen vara klar budgetåret 1988/89.

Regeringen har i årets budgetproposition anmält omorganisationen av transportverksamheten och begärt medel för en ny transportdator. Riksdagen har den 2 april godtagit regeringens förslag.

Den planerade ändringen av transportorganisationen uppfyller som jag ser det de krav i fråga om säkerhet och effektivitet som kan ställas på en organisation av det här slaget samtidigt som man undgår att för polisens del ta i anspråk resurser som kan användas för viktigare polisiära uppgifter.

Anf. 30 GÖRAN ERICSSON (m):

Herr talman! Jag vill inledningsvis tacka statsrådet för svaret på mina frågor.

Bakgrunden till min interpellation är den debatt som pågår och har pågått mellan å ena sidan kriminalvården och å andra sidan polisen. Det är alltså inte som ett slags representant för någondera parten jag i dag står här i talarstolen, utan frågan i sak har väckt en del spörsmål, som jag menar är så pass viktiga att de bör debatteras i kammaren.

Statsrådet har här lämnat ett svar som redovisar var frågan befinner sig sakligt men i mindre utsträckning lämnat ett konkret svar på mina frågor eller ens fört ett självständigt resonemang omkring den.

Av svaret framgår trots allt att justitieministern finner att den planerade ändringen av transportorganisationen "uppfyller som jag ser det de krav i fråga om säkerhet och effektivitet som kan ställas på en organisation av det här slaget".

Herr talman! Jag kan i detta inläsa att den nu existerande, tjuogoåriga försöksverksamheten inte uppfyllt acceptabla krav på säkerhet och effektivitet, eftersom personalen nu måste utbildas; detta är egentligen ett uppseendeväckande medgivande av justitieministern. Dock vill jag i sammanhanget påpeka att denna verksamhet även har andra intressenter. Man kan ju fråga sig vad Svensk pilotförening skulle säga om justitieministerns uttalande i dag. Och vad säger flygbolagen och deras tiotusentals passagerare?

Herr talman! Förpassningsverksamhet är en svår och vanskelig uppgift. Den kräver ett stort mått av etik och förmåga att bemästra svåra situationer. Förpassningen av en människa från vårt land till ett annat är ju ett resultat av ett domstolsutslag, men i flertalet fall också av ett beslut av statens invandrarverk och i vissa fall av beslut av polismyndighet. I samtliga dessa fall är polismyndigheten verkställande organ och ansvarig inför regeringen och regeringens organ. Detta är ansvarsdelen.

Man skall alltså förpassa såväl människor som är dömda för grova brott som förtvivlade familjer med barn. I alla dessa fall behövs erfarenhet, utbildning och gott handlag, inte minst som dessa svåra förpassningar sker med reguljärt flyg.

Det naturliga är att man för en sådan verksamhet använder rutinerad och erfaren polispersonal, som dessutom erhåller en utbildning som gör den skickad att klara dessa påfrestningar. Nu sköts denna verksamhet, och kommer förmodligen att skötas, av fängvårdspersonal. Alltså skall en svår

och känslig verksamhet skötas av för ändamålet ej utbildad, och i en del fall kanske mindre lämpad, personal från en annan statlig myndighet.

Var och en inser det synnerligen egenartade i den situation som justitieministern har redovisat. Han säger nu att den kommande organisationen kommer att fylla kraven på säkerhet och effektivitet. Jag frågar mig då: Har inte justitieministern något annat att säga än att han tror att den kommande organisationen skall vara acceptabel sedan personal fått någon form av utbildning?

Herr justitieminister! Nu finns personal, vilken staten utbildat för just sådana ändamål som fångvårdarna nu skall utbildas för. Det är poliser som har dessa kunskaper, och de har dessutom prövats såsom personligen lämpliga. Inte minst har de lång erfarenhet av att hantera människor.

Om nu justitieministern hyser ett så grundmurat förtroende för kriminalvårdens personal, tillåt mig då ställa en kompletterande fråga: Är det inte påkallat att denna personal åtar sig också övrig inom polisväsendet förekommande transportverksamhet, dvs. transporter till och från samt mellan psykiatriska kliniker, transport av barn som står under handräckning, m. m.?

Slutligen vill jag i detta sammanhang citera rikspolischefen, som har uttalat följande: "Polisen skall arbeta med de ärenden och uppgifter som har ålagts den." Häri ingår också att sköta den svåra förpassningsverksamheten.

Herr talman! Mot bakgrund av vad jag här har anfört vill jag återigen ställa en fråga till justitieministern vad gäller utlänningsärenden och polisärenden. Utlänningsärenden är polisärenden, och ansvarig för verksamheten gentemot regeringen är polischefen. Enligt den nuvarande ordningen skall polischefen utnyttja personal från andra myndigheter för en av de svåraste och mest känsliga verksamheterna. Är statsrådet mot den bakgrunden beredd att medverka till att förpassningsinstruktionen ändras så att det är polischefens personal som verkställer förpassningar – dvs. utför det arbete som åligger myndigheten?

Anf. 31 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Till att börja med vill jag säga att det tyvärr har förekommit fall under den här försöksperioden där bevakningspersonalen inte fullgjort sitt bevakningsuppdrag på det sätt som man hade förväntat sig. Det gäller några enstaka fall. Mot bl. a. den bakgrunden har kriminalvårdsstyrelsen ändå beslutat om den här nya organisationen för utlandstransporter och hur dessa skall genomföras. Vid varje utlandstransport skall det finnas en särskilt utbildad transportledare. Höga krav ställs på dem som tas ut till utbildning för det här ändamålet. Förutom god fysisk kondition krävs det god psykisk stabilitet. Utbildningen kommer att omfatta olika teoriavsnitt. Det gäller t. ex. flygsäkerhetsfrågor, avtal med andra länder, kulturfrågor, facktermer på engelska, praktiska moment vad gäller arbetsledning, övning och när det gäller kritiska situationer som kan inträffa under utlandstransporter.

Bl. a. mot bakgrund av vad som sades i den debatt som vi nyss hade med anledning av de två föregående interpellationerna är det, herr talman, viktigt att polisen i ökad omfattning kan ägna sig åt sin huvuduppgift, att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

Men sedan finns naturligtvis fall där det av olika skäl är lämpligt, eller

t. o. m. nödvändigt, att polisen utför förpassning. Så kan det förhålla sig t. ex. när det i medborgarlandet behövs kontakter med polisen där. Jag stryker under – och det är oerhört viktigt att ha det som utgångspunkt för den här debatten – att polisen i varje enskilt fall själv bestämmer ifall polisen skall utföra förpassningen eller inte.

Men att polisen i normalfallen skulle behöva utföra förpassningarna kan jag inte finna vare sig lämpligt eller rimligt. Riksdagen har beslutat att det är kriminalvården som skall sköta det här. Kriminalvården har också skött detta sedan 1966. De två ansvariga myndigheterna – rikspolisstyrelsen och kriminalvårdsstyrelsen – har samma uppfattning, och det gäller även riksdagens revisorer. Riksdagen har så sent som för några dagar sedan haft att ta emot en anmälan om att denna ordning skall fortsätta att gälla.

Herr talman! Mot denna bakgrund kan jag inte finna att det är vare sig rimligt eller lämpligt att polisen i normalfallen sköter utlandsförpassningarna.

Anf. 32 GÖRAN ERICSSON (m):

Herr talman! Jag tackar för de uppgifter som statsrådet lämnade i sitt inlägg.

Jag vill framhålla att den något korta utbildningen förefaller mig en aning egenartad. Möjligen skall man alltså lära sig ett par engelska glosor, så att man kan ta sig fram på flyget. Kanske skall man också klara av de allra viktigaste delarna av utlänningslagen.

Förpassningar av människor – vare sig dessa förpassas på grund av att de förvisade från landet eller på grund av att de är utvisade – bygger många gånger på det faktum att man har grundmurade juridiska kunskaper inte bara beträffande svensk lagstiftning utan också beträffande lagstiftningen i det land till vilket vederbörande förpassas.

Jag läste följande i en tidskrift som polisen ger ut: Denna kriminalvårdspersonal utger sig falskeligen för att vara svenska poliser vid sina kontakter med utländsk polis.

Jag måste verkligen säga att detta icke är något gott renommé för svensk kriminalvårdspersonal.

Varför används då inte poliser vid förpassningar? Statsrådet säger i sitt interpellationssvar att polisen ska ägna sig åt annat, och det finns naturligtvis viktigare saker i landet. Att kvalificerad polispersonal inte används för känsliga uppdrag beror självfallet på att regeringen har fört en politik som har inneburit att polisens resurser har dragits ned till den grad att polisen icke förmår utföra sådana uppdrag. Uppgifter att flyga med människor runt jordklotet läggs i stället på fångvården. Detta är mycket allvarligt.

För att återknyta till den debatt som fördes strax före den här debatten vill jag säga att det är nödvändigt att se till att de människor som skall lämna detta land, vare sig det gör det på grund av att domstol har utvisat dem eller på grund av att invandrarverket inte ger dem arbets- och uppehållstillstånd, får göra det med en seriös bevakning, med polispersonal som är kunnig, har etik, förstånd och förmåga så att den kan ta hand om människor på rätt sätt. Det är ett minimikrav. Om polisen finge resurser tror jag att den skulle kunna utföra

alla de förpassningar som är nödvändiga och därmed tillgodose de krav som jag har framställt i interpellationen.

Om förpassningar

Anf. 33 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Regeringen har inte dragit ner på polisens resurser. Det finns på det hela taget fler poliser än någonsin i Sverige.

Jag förstår inte riktigt vad denna debatt gäller. De exempel som Göran Ericsson gav gäller förpassningssituationer med ett visst krav på särskild insikt om lagstiftning och förhållanden i mottagarlandet, där det säkert blir fråga om kontakter med polismyndigheten. Jag tycker också det är rimligt att polisen då utför förpassningen, och därvid bestämmer polismyndigheterna att så skall ske. Vad är problemet?

Anf. 34 GÖRAN ERICSSON (m):

Herr talman! Det är säkert riktigt som statsrådet säger att polismyndigheten kan bestämma i den händelse folk skall förpassas och det hela är särskilt känsligt. Det är emellertid inte så lätt att bestämma att polisen skall åka med om det inte finns några poliser att skicka – det är där skon klämmer. Stockholms polisdistrikts utlänningsrotel är i dag så pass hårt ansträngd att det inte finns särskilt många andra att skicka än möjligen expeditionsvakter.

Här måste regeringen börja se över resurssituationen ute i polisdistrikten, särskilt i de stora distrikten Stockholm, Göteborg och Malmö, dvs. de polisdistrikt som förpassar människor. Det går alltså inte att förpassa med polis om det icke finns poliser att förpassa med.

Anf. 35 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Jag bestrider bestämt att polisen skulle sakna resurser för att utföra de mycket fåtaliga exklusiva och svåra uppdrag som det här är fråga om.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1986/87:Ju111–Ju122 till justitieutskottet

7 § Anmälades och bordlades

Proposition

1986/87:133 Ändringar i delpensioneringen, pensionstillskott till änkor m. m.

8 § Anmälades och bordlades

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

1986/87:10 Folkpensioner m. m. (prop. 1986/87:100 delvis)

1986/87:11 Studieförskott m. m. (prop. 1986/87:100 delvis)

Meddelades att följande interpellationer framställts.

Meddelande om interpellationer

den 7 april

1986/87:222 av *Lars Ernestam* (fp) till miljö- och energiministern om remiss av förslaget till naturskyddslag:

Den svenska miljölagstiftningen är splittrad och dåligt samordnad. Vissa områden är inte alls reglerade, andra – såsom hydrologiska ingrepp – täcks in av flera olika lagar. Detta var utgångspunkten för det förslag till ny övergripande naturskyddslag som Svenska Naturskyddsföreningen presenterade i augusti förra året.

Förslaget innehöll en rad intressanta tankar, bl. a. krav på miljökonsekvensbeskrivningar, ett starkare skydd för hotade arter och effektivare naturskyddsinstrument.

Sedan SNF:s förslag lades fram har behovet av en samlad översyn av miljölagstiftningen ytterligare förstärkts. Man kan t. ex. konstatera att ersättningsreglerna i naturvårdslagen i samband med PBL-beslutet ändrades till naturvårdsintressenas nackdel utan att de miljöpolitiska konsekvenserna beaktats. För närvarande ligger ett förslag till ändringar av miljöskyddslagen på riksdagens bord som i vissa avseenden innebär förbättringar men som också förstärker intrycket av lappande på ett i grunden otillräckligt lagverk.

Naturskyddsföreningens uttalade förhoppning var att förslaget till ny naturskyddslag skulle leda till ett initiativ från statsmakterna att låta utreda miljö- och naturvårdslagstiftningen. Några sådana initiativ har dock ännu inte tagits.

Mot denna bakgrund vill jag fråga miljö- och energiministern:

Avser regeringen att låta utreda miljö- och naturvårdslagstiftningen i syfte att åstadkomma en bättre samordning?

Är regeringen beredd att skicka ut Naturskyddsföreningens förslag till ny naturskyddslag på remiss?

1986/87:223 av *John Andersson* (vpk) till miljö- och energiministern om ersättning till kommunerna vid bildande av naturreservat:

Det har ständigt förts en debatt om vår natur och miljö, inte minst under senare år när miljöförstöringen fått sådana dimensioner att den på sikt hotar vår överlevnad. Debatten är självfallet mångskiftande, och olika intressen och synpunkter bryts mot varandra. I en del fall kanske farhågorna är överdrivna medan de i andra fall är högst berättigade. Vad vi kan vara helt säkra på är att vi även i fortsättningen kommer att få uppleva situationer där exploaterings- och nyttjandeintressen står mot bevarande- och skyddsintressen och där vi tvingas göra svåra avvägningar.

I vårt land har det rått en bred enighet om att vissa områden skall skyddas mot all exploatering. Vad det däremot kan finnas skilda uppfattningar om är omfattningen av vad som skall skyddas och på vilket sätt.

Utöver det som redan skyddats har det under senare år pågått olika utredningar, undersökningar och planer om vad som ytterligare skall skyddas för framtiden. En del av detta material och därtill hörande förslag är nu ute på remiss hos berörda kommuner, och här framkommer den vanliga konfliktsituationen mellan sysselsättningen, annan jämförbar verksamhet och bevarandeintressena.

Ur flera aspekter är det viktigt att dessa konfliktsituationer löses på ett acceptabelt sätt. Inte minst handlar det om att få förståelse och medverkan från berörda kommuner och de människor som bor där. Enligt min mening har den aspekten till stor del helt förbigåtts hitintills – ett förhållande som är oacceptabelt och därför måste åtgärdas. I det följande kommer jag att beröra detta förhållande genom en exemplifiering.

I norra delen av vårt land finns redan stora områden som är skyddade genom avsatta nationalparker, naturreservat och s. k. obrutna fjällområden. De svenska nationalparkerna har i dag en yta av ungefär 625 000 hektar. Nu avses ytterligare stora områden att avsättas. Enbart domänverket kommer att inrätta reservat som tillsammans är större än våra nationalparker. Ca 800 000 hektar (8 000 kvadratkilometer) fjällbarrskog och fjällnära barrskog skall avsättas till domänreservat. Redan tidigare finns ca 700 domänreservat med en total yta av 50 000 hektar. Till detta skall då också läggas att ytterligare skogsmark tillhörande andra ägare kommer att ingå i de skyddade områdena. I detta sammanhang kan också nämnas att av den skogsmark som domänverket nu avsätter består ca 500 000 hektar av produktiv skogsmark.

Vad kan nu detta innebära för en inlandskommun i Västerbotten och dess människor? Sorsele kommun med ca 3 500 invånare har sedan tidigare 57 % av kommunens yta skyddad genom Vindelfjällens naturreservat. Ett nu upprättat förslag innebär för Sorsele kommun att ytterligare 50 000 hektar skogsmark undantas från skogsbruk. Sorsele torde därför vara den kommun i landet som har den största delen av sin kommunareal som skyddad mark. Detta innebär också att man mister arbetstillfällena – hur många kan vara svårt att uppskatta, men när det gäller den nu aktuella situationen beräknas 30–40 framtida skogsarbetartillfällen försvinna.

Man kan förstå att människorna i kommunen upplever den uppkomna situationen så, att en liten inlandskommun genom minskad sysselsättning och befolkningsminskning skall bekosta en åtgärd av riksintresse. Att avsätta områden som är av riksintresse borde självfallet innebära att det också är ett riksintresse att ersättning i någon form lämnas så att kommunerna och dess invånare hålls skadeslösa. De människor som är uppvuxna och bor i denna miljö ser inget märkligt med dessa skogsmarker – allra minst har de förståelse för att restriktioner införs utan att någon form av ersättning ges. Detta framkommer också med tydlighet när organisationer och företag nu har yttrat sig över de planerade reservaten – alla säger ett blankt nej till ytterligare reservat i kommunen. Bl. a. påpekar skogsarbetarnas organisation att de löften om jobb som getts vid tidigare reservatsbildningar nu skall infrias.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till miljö- och energiminister Birgitta Dahl:

Är miljö- och energiministern beredd att vidta nödvändiga åtgärder så att kommuner kompenseras när sysselsättning förloras i samband med att reservat av riksintresse inrättas?

Prot. 1986/87:103
7 april 1987

Meddelande om frågor

10 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 6 april

1986/87:505 av *Gullan Lindblad* (m) till socialministern om tvångstestning i vissa fall för konstaterande av HIV-smitta:

En kvinna i Mellansverige har nyligen våldtagits av en sprutnarkoman, som misstänks vara HIV-smittad. Utöver den förnedring kvinnan utsatts för tvingas hon nu leva i skräck och ovisshet inför risken att själv ha blivit HIV-smittad.

Enligt smittskyddslagens nuvarande bestämmelser kan man inte "tvångstesta" en person ens i ett fall som detta, då lagen helt bygger på frivillighet.

När det gäller en farsot som aids kan det verkligen ifrågasättas om begreppen integritet och frivillighet alltid kan upprätthållas. Vid ett fall av kriminell handling som detta torde det framstå som självklart för envar att brottsoffrets skydd måste prioriteras.

Min fråga är:

Är socialministern beredd att föreslå en lagändring så att tvångstestning blir möjlig i ett fall som detta och *när* kan vi i så fall förvänta oss ett sådant lagförslag?

1986/87:506 av *Ingemar Eliasson* (fp) till finansministern om regeringsåtgärder för att underlätta nästa avtalsrörelse:

Enligt uppgifter i massmedia har finansministern uttalat att regeringen har för avsikt att "blanda sig i avtalsrörelsen". Mot denna bakgrund vill jag till finansminister Kjell-Olof Feldt ställa följande fråga:

Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att underlätta nästa avtalsrörelse?

1986/87:507 av *Wiggo Komstedt* (m) till socialministern om tvångstestning i vissa fall för konstaterande av HIV-smitta:

I massmedia har stor uppmärksamhet ägnats åt ett fall där en man våldtagit en småbarnsmamma. Mannen befaras vara HIV-smittad, men han vägrar med hänvisning till gällande lagstiftning att undergå test.

Är statsrådet beredd att föreslå sådana lagändringar att det i fall som det som ovan relaterats blir möjligt att tvinga personer att HIV-testas?

Meddelande om frågor

1986/87:508 av *Hugo Hegeland* (m) till finansministern om åtgärder för att dämpa lönekraven i 1987 års avtalsrörelse:

För att dämpa lönekraven i 1985 års avtalsrörelse beslutade riksdagen på förslag av regeringen att bevilja en skatterabatt om 1 % på beskattningsbara arbetsinkomster i intervallet 20 000–80 000 kr.

Med hänvisning till det anförda vill jag därför fråga finansministern:

Förbereder regeringen någon åtgärd av liknande slag i syfte att försöka dämpa lönekraven i 1987 års avtalsrörelse?

1986/87:509 av *Hugo Hegeland* (m) till justitieministern om intyg om HIV-test vid passkontroll:

Allt bör göras för att hindra spridningen av sjukdomen aids. En åtgärd vore att i samband med kravet på uppvisandet av pass vid ankomsten till Sverige, även begära uppvisandet av intyg om genomgången HIV-test, utvisande att personen i fråga inte är bärare av HIV-virus.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga:

Är justitieministern beredd att föreslå riksdagen sådan ändring i bestämmelserna att i samband med kravet på uppvisande av pass vid ankomsten till Sverige, intyg även begärs om genomgången HIV-test, utvisande att personen ifråga inte är bärare av HIV-virus?

1986/87:510 av *Erik Holmkvist* (m) till jordbruksministern om prisutvecklingen inom handeln:

”Händer det inget med extrapriser så kan statsmakterna tvingas ingripa.” Uttalandet gjordes enligt tidningen *Fri Köpenskap* av jordbruksministern när ”Livsmedelspolitik i omvandling” debatterades på KF häromdagen.

Konkurrensen inom handeln är mycket hård. Sverige är kanske det land där handels effektivitet ligger på topp vid en jämförelse med andra länder. Ett sätt att konkurrera är att erbjuda konsumenterna lägre inköpspris då sådana är möjliga.

Jordbruksministerns hot om statsingripanden är allvarligt.

Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att styra prisutvecklingen inom handeln?

1986/87:511 av *Erik Holmkvist* (m) till statsrådet *Bengt K. Å. Johansson* om inrättandet av postkontor i livsmedelsbutik:

I tidningen *Fri Köpenskap* av den 27 mars redovisas ett förhållande som – där det förekommer – väcker olust och skapar otrivsel. Dessutom medverkar förhållandet till att konkurrensneutraliteten försäljningsställen emellan rubbas.

Posten i Visättra söder om Stockholm har hyrt in sig i ortens Konsumbutik med följden att alla som behöver besöka postkontoret tvingas gå in i

Konsumbutiken, förbi kyldiskarna och runda fruktgondolen för att få göra sina postärenden.

Näringsfrihetsombudsmannen har fått in protestlistor mot förhållandet med 400 namn på invånare i Visättra som anser postens placering oacceptabel.

Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta för att förhindra att statliga monopolföretag agerar så att en handlare ges uppenbara konkurrensfördelar som andra handlare omöjligt kan möta?

1986/87:512 av *Lennart Brunander* (c) till miljö- och energiministern om återvinningen av dryckesförpackningar:

Riksdagen beslutade 1981 att förutsättningen för att drycker skulle få säljas i aluminiumburkar var att burkarna togs tillbaka och återanvändes. Kravet är att minst 75 % skall återvinnas. Detta mål har ännu inte uppnåtts. Panten höjdes nyligen för att målsättningen skall kunna infrias.

Samtidigt introducerades öl i enliters burkar i stål. På dessa burkar är det ingen pant. Detta är inte i linje med riksdagsbeslutet.

I sammanhanget är det också intressant att få veta hur det går med det nya returglas som enligt avtalet 1981 mellan staten och bryggerinäringen skulle utvecklas.

Vad avser miljöministern att göra för att även de nya burkarna återvinns?

1986/87:513 av *Lennart Brunander* (c) till utbildningsministern om vissa gymnasieskolekurser inom teko-området:

Skolöverstyrelsen har beslutat att två för tekonäringen viktiga kurser vid gymnasieskolan i Borås skall dras in. Det gäller specialkurser: en kurs i varukännedom, och den andra är en textilmerkantil fackkurs.

Beslutet kommer helt överraskande, utan några kontakter med huvudmannen för utbildningen. Beslutet är mycket olyckligt, för kurserna är annonserade och intagningsarbetet är långt framskridet.

Till detta skall läggas att man just nu i Borås håller på och bygger upp ett industritekniskt centrum för teko i gamla Algotshuset. De kurser som nu dras in genomförs i samverkan med högskolan och skulle vara en del av vad detta centrum kan ge. Ansvariga för denna satsning bedömer SÖ:s beslut som förödande.

Är utbildningsministern beredd att vidta åtgärder så att ifrågavarande gymnasiekurser får finnas kvar i Borås?

1986/87:514 av *Lars Werner* (vpk) till justitieministern om utredning om vissa förhållanden inom Stockholmspolisen:

Uppgifter från poliskällor hävdar att det inom Stockholmspolisen finns högerextremistiska grupper och t. o. m. en pronazistisk organisation. Ett icke okänt vaktdistrikt figurerar i detta sammanhang.

Enbart misstankar om detta borde föranleda de ansvariga att utreda

Prot. 1986/87:103
7 april 1987

Meddelande om frågor

påståendena. Men polisledningen i Stockholm säger sig inte känna till detta och har hittills vägrat vidta några åtgärder.

Jag vill därför fråga:

Vilken information har justitiedepartementet om dessa uppgifter? Vilka slutsatser drar man av detta, och är man beredd att medverka till att dessa grava misstankar utreds?

1986/87:515 av *Karl-Erik Persson* (vpk) till industriministern om ersättningsindustri till Ljusnarsbergs kommun:

Den 11 mars 1986 frågade jag industriministern om ersättningsindustri till Ljusnarsbergs kommun med anledning av nedläggningen av Uddeholm Strip Steel AB Bångbroverken. I sitt svar utgick industriministern från att företagen skulle skapa ny sysselsättning i kommunen. Nu har vi facit i handen – ingenting som industriministern hoppades på har förverkligats.

Med anledning av ovanstående frågar jag:

Är industriministern nu beredd att hjälpa till med ersättningsindustri till Ljusnarsbergs kommun?

1986/87:516 av *Sigge Godin* (fp) till industriministern om planerad indragning av viss postkupé:

Postverket planerar att fr. o. m. den 1 juli 1987 dra in postkupén på sträckan Stockholm–Boden. Posttransporterna skall överföras till flyget och postsorteringen kommer att ske i Stockholm. Den besparing som åstadkommes är marginell. Ca 15 arbetstillfällen försvinner från Långsele i Sollefteå kommun. En av Norrlands mest drabbade kommuner förlorar ett antal arbetstillfällen.

Sollefteåregionen och andra inlandskommuner drabbas av försämrad postservice vilket innebär att företagen i dessa utsatta kommuner får sämre konkurrensförmåga.

Industriministern har vid ett flertal tillfällen framhållit att alla samhällssektorer måste ta sitt ansvar för regionalpolitiken.

Med anledning av industriministerns uttalanden vill jag ställa följande fråga:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att postverket skall leva upp till regeringens intentioner?

1986/87:517 av *Sigge Godin* (fp) till statsrådet Ulf Lönnqvist om åtgärder för att förhindra diskriminering av kvinnor inom travsporten:

I förra veckans sportnyheter i TV informerades om att en kvinna med lång och gedigen erfarenhet av travsporten nekats tränarlicens av okänd anledning. Flera tränare kunde vitsorda kvinnans långa erfarenhet och goda kunskaper inom travsporten. Nyhetsuppläsaren kunde också informera om att endast en kvinna i Sverige tidigare har tränarlicens.

Med anledning av detta vill jag ställa följande fråga till idrottsministern:

Vilka åtgärder vill regeringen vidta för att kvinnorna inte skall diskrimineras inom travsporten?

Prot. 1986/87:103
7 april 1987

Meddelande om frågor

1986/87:518 av *Ylva Annerstedt* (fp) till finansministern om regeringens överväganden rörande problemen med brutet räkenskapsår:

I skatteutskottets betänkande 1986/87:27 skriver man med anledning av en motion som jag väckt om brutet räkenskapsår, att frågan är föremål för överväganden inom regeringskansliet.

När kommer förslag till lösning på de problem som uppstår vid brutet räkenskapsår?

1986/87:519 av *Grethe Lundblad* (s) till jordbruksministern om spannmålsöverskotten:

Spannmålsöverskotten har medfört ständigt ökande kostnader för samhällsekonomin. I beslutet om framtida livsmedelspolitik från 1985 beslöt man att staten under en period av fem år skulle ta ett delansvar för kostnaderna för den olönsamma exporten av överskotten genom att svara för 40 %. Så har också skett och under tiden fram till den 1 juli 1988 kommer staten därför att betala ca 1 100 milj. kr. Men en del i överenskommelsen var att jordbruket självt skulle ta ett ansvar för att medverka till att överskotten minskade, och statens kostnader således skulle minska efterhand.

Vill statsrådet redogöra för hur enligt hans uppfattning jordbruket och dess organisationer har medverkat till att minska överskotten och på vilket sätt statens kostnader kan minska under kommande år?

11 § Kammarén åtskildes kl. 16.53.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Olof Marcusson